

Стандарти Ради Європи щодо обмеження соціальних виплат, зокрема під час війни

Дата: 03.07.2025

Авторка: Докторка **Моніка Смуш-Кулеша**,
суддя Окружного суду м. Лодзь (Польща),
міжнародна консультантка Ради Європи

msmusz@o2.pl

WYDZIAŁ PRAWA
i ADMINISTRACJI
Uniwersytet Łódzki

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Вступ – Європейська соціальна хартія («Хартія»)

- договір Ради Європи, аналог Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що гарантує основні соціальні та економічні права
- широкий спектр повсякденних прав людини, пов'язаних із працевлаштуванням, житлом, охороною здоров'я, освітою, соціальним захистом та добробутом
- акцент на захисті людей з уразливих груп
- соціальна конституція Європи
- «живий» інструмент, що вирішує сучасні виклики

Вступ – Європейський комітет з соціальних прав («Комітет»)

- експертний моніторинговий орган
- Здійснює моніторинг дотримання Хартії через два взаємодоповнюючі механізми:
- колективні скарги, подані соціальними партнерами та іншими неурядовими організаціями (процедура колективного оскарження)
- національні звіти, подані Договірними сторонами (система звітування)

Процедура щодо неприйнятих положень.

Вступ – Зв'язок між Хартією та Конвенцією

Враховуючи **обов'язкову юридичну силу прав, викладених у Загальній декларації прав людини**, Рада Європи ухвалила два окремі договори з інтервалом приблизно в 10 років:

- **Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод**, яка гарантує громадянські та політичні права, прийнята в 1950 році;
- **Європейську соціальну хартію**, яка гарантує соціальні та економічні права, прийнята в 1961 році (та переглянута у 1996 році).

Європейська соціальна хартія та практика Комітету є орієнтиром для ЄСПЛ:

SØRENSEN AND RASMUSSEN v. DENMARK (Заяви № 52562/99 та 52620/99) – рішення ЄСПЛ від 11 січня 2006 року, §34:

(1 of 1) CASE OF SØRENSEN AND RASMUSSEN v. DENMARK
52562/99 52620/99 | Judgment (Merits and Just Satisfaction) | Court (Grand Chamber) | 11/01/2006 | Legal Summary
Document URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72015>
View Case Details Language Versions Related

Accordingly, even if the Government were correct in stating that approximately every second job was not covered by closed-shop agreements, it would be more pertinent to say that in the case of the applicant Rasmussen, only one out of five relevant jobs was not covered by a closed-shop agreement.

III. RELEVANT INTERNATIONAL LAW AND PRACTICE

33. The preparatory notes on Article 11 of the Convention (Report of 19 June 1950 of the Conference of Senior Officials, Collected edition of the “travaux préparatoires”, vol. IV, p. 262) state, *inter alia*:

“On account of the difficulties raised by the ‘closed shop system’ in certain countries, the Conference in this connection considered it undesirable to introduce into the Convention a rule under which ‘no one may be compelled to belong to an association’ which features in [Article 20 § 2] of the United Nations Universal Declaration.”

34. It appears that among the member States of the Council of Europe, only a very limited number of States, including Denmark and Iceland, permit by law pre-entry closed-shop agreements in general or in certain sectors. Such agreements refer to the obligation to join a trade union at the time of taking up a contract of employment as opposed to the situation in which a similar obligation is imposed after recruitment (post-entry closed-shop agreements).

35. Article 5 of the **European Social Charter** provides for the following “right to organise”:

“With a view to ensuring or promoting the freedom of workers and employers to form local, national or international organisations for the protection of their economic and social interests and to join those organisations, the Contracting Parties undertake that national law shall not be such as to impair, nor shall it be so applied as to impair, this freedom. The extent to which the guarantees provided for in this Article shall apply to the police shall be determined by national laws or regulations. The principle governing the application to the members of the armed forces of these guarantees and the extent to which they shall apply to persons in this category shall equally be determined by national laws or regulations.”

In its Conclusions XIV-1 and XV-1, the European Committee of Social Rights found that the Protection against Dismissal due to Association Membership Act infringed Article 5 of the **European Social Charter** in that an employee could be dismissed if, prior to recruitment, he or she knew that membership of a certain union was a condition for being employed with the enterprise (section 2, subsections (2) and (3), of the Act). On this basis, the Governmental Committee of the Social Charter in its 14th (1999) and 15th (2000) reports proposed that the Committee of Ministers adopt a recommendation to that end with regard to Denmark. On 7 February 2001, at the 740th meeting of the Ministers’ Deputies, the proposal for the recommendation was not adopted as the requisite majority was not obtained.

In its Conclusions XVI-1, the European Committee of Social Rights stated, *inter alia*:

Вступ – HUDOC і ДАЙДЖЕСТ

База даних практики судових та моніторингових органів Ради Європи, включаючи Європейський комітет з соціальних прав (HUDOC-ESC)

<https://hudoc.esc.coe.int>

Дайджест практики Європейського комітету з соціальних прав (2022)

<https://rm.coe.int/digest-ecsr-prems-106522-web-en/1680a95dbd>

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

Позиція Комітету щодо соціальних виплат та практика ЄСПЛ

Соціальні виплати та пенсії

СТАТТЯ 8

Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.
2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

СТАТТЯ 14

Заборона дискримінації

Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою - статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою.

Стаття 1

Захист власності

Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів.

Всі **принципи**, застосовні загалом у справах щодо **статті 1 Протоколу № 1 до Конвенції, рівним чином застосовні, коли йдеться про соціальні виплати.**

(Andrejeva v. Latvia [GC], 2009, § 77).

У справі Білера Суд проаналізував чинники, які можуть призвести до того, що скарги, пов'язані з питаннями соціального забезпечення, підпадатимуть під дію статті 8, спираючись на численніші справи, у яких подібні скарги розглядалися за статтею 14 у поєднанні зі статтею 8 Конвенції. *(Beeler v. Switzerland [GC], 2022, §§ 61-62).*

Соціальні виплати згідно з Європейською соціальною хартією та практикою Європейського комітету з соціальних

прав
Хартія гарантує право на соціальний захист у багатьох положеннях, зокрема шляхом встановлення:

- права на соціальне забезпечення у статті 12,
- права на соціальну та медичну допомогу у статті 13,
- права на користування послугами соціальних служб у статті 14,
- права працюючих жінок на охорону материнства у статті 8,
- права сім'ї на соціальний, правовий та економічний захист у статті 16,
- права дітей та підлітків на соціальний, правовий та економічний захист у статті 17,
- права на захист від бідності та соціального відчуження у статті 30.

Зазначені положення вимагають позитивних дій від держави як у мирний час, так і в часи збройних конфліктів та війни.

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

Обмеження соціальних виплат у практиці ЄСПЛ – загальні положення

Якщо призупинення або зменшення пенсії було зумовлене не змінами в особистих обставинах заявника, а викликане змінами у законодавстві або його застосуванні, це може становити втручання у права, гарантовані статтею 1 Протоколу 1. Відповідно, якщо змінилися національні правові умови отримання будь-якої конкретної форми виплат або пенсії, і внаслідок цього особа більше не повністю відповідає цим умовам, може бути виправданим ретельний розгляд індивідуальних обставин справи, зокрема характеру зміни умов, для того, щоб перевірити існування достатньо встановленого, істотного майнового інтересу згідно з національним законодавством (*Bélané Nagy v. Hungary [GC], 2016, §§ 86-89*).

Суд також надавав особливого значення принципу «належного врядування», згідно з яким державні органи повинні діяти з максимальною сумлінністю у питаннях, що мають життєво важливе значення для осіб, зокрема щодо соціальних виплат та інших майнових прав. Хоча Суд визнає, що державні органи не повинні бути позбавлені можливості виправляти свої помилки, з урахуванням важливості соціальної справедливості, це не може переважати у ситуації, коли на індивіда покладається надмірний тягар у результаті заходу, що позбавляє його права на виплату. (*Moskal v. Poland, 2009, §§ 72-73*).

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

Обмеження соціальних виплат у практиці ЄСПЛ – загальні положення

Якщо особа не відповідає (*Bellet, Huertas and Vialatte v. France (dec.)*, no. 40832/98, § 5, 27 April 1999), або перестає відповідати правовим умовам, встановленим національним законодавством для надання будь-якої конкретної форми допомоги або пенсії, відсутнє втручання у права, гарантовані статтею 1 Протоколу № 1 (*Rasmussen v. Poland*, no. 38886/05, § 71, 28 April 2009), **за умови, що підстави змінилися до того, як заявник отримав право на отримання конкретної допомоги** (див. *Richardson v. the United Kingdom (dec.)*, no. 26252/08, § 17, 10 April 2012, and *Béláné Nagy*, § 86).

Сам факт того, що нове, менш вигідне законодавство, шляхом ретроспективних змін умов, пов'язаних з набуттям пенсійних прав, позбавляє осіб, які мають право на пенсійну виплату, не є достатнім для встановлення порушення. Законодавче регулювання пенсій підлягає змінам, і законодавцеві не може бути заборонено шляхом ухвалення нових ретроспективних норм врегульовувати пенсійні права, що виникли на підставі чинного на той час законодавства. (*Khoniakina v. Georgia*, no. 17767/08, §§ 74 and 75, 19 June 2012; *Arras and Others v. Italy*, no. 17972/07, § 42, 14 February 2012; *Sukhobokov v. Russia*, no. 75470/01, § 26, 13 April 2006; and *Bakradze and Others v. Georgia (dec.)*, no. 1700/08, § 19, 8 January 2013).

Суд визнав **можливість внесення змін до законодавства про соціальне забезпечення, які можуть бути прийняті у відповідь на суспільні зміни та розвиток поглядів на категорії осіб, які потребують соціальної допомоги, а також на зміну індивідуальних ситуацій** (*Béláné Nagy*, cited above, § 88, and *Wieczorek v. Poland*, No. 18176/05, § 67, 8 December 2009).

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

Обмеження соціальних виплат у практиці ЄСПЛ – загальні положення

Будь-яке **втручання** має бути **розумно пропорційним меті, яку потрібно досягти** (*Jahn and Others v. Germany [GC], nos. 46720/99, 72203/01 and 72552/01, §§ 81-94, ECHR 2005-VI*). Необхідний «справедливий баланс» не буде досягнуто, якщо особа несе індивідуальний та надмірний тягар (*Bélané Nagy, cited above, § 115 та цитована там судова практика*).

Тест на справедливий баланс не можна оцінювати абстрактно, необхідно враховувати всі відповідні елементи з урахуванням конкретних обставин (див. *Stefanetti and Others v. Italy, nos. 21838/10 and 7 others, § 59, 15 April 2014* з прикладами та подальшими посиланнями). При цьому Суд надав значення таким факторам, як **дискримінаційний характер втрати права** (див. вищезгадану справу *Kjartan Ásmundsson, § 43*) або **відсутність перехідних заходів** (див. *Moskal v. Poland, no. 10373/05, § 74, 15 September 2009*, де заявник практично наступного дня зіткнувся з повною втратою своєї дострокової пенсії, яка становила його єдине джерело доходу, маючи погані перспективи адаптації до цих змін).

Важливо брати де уваги те, **чи було порушено право** заявника на отримання допомоги за цією схемою соціального страхування **таким чином, що це призвело до обмеження сутності його пенсійних прав** (див. *Domalewski проти Польщі (Domalewski v. Poland (dec.)), no. 34610/97, ECHR 1999-V; Kjartan Ásmundsson, cited above, § 39; and Wieczorek, § 57, 8 December 2009; серед багатьох інших*).

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

Обмеження соціальних виплат у практиці Європейського комітету з соціальних прав – загальні положення

Встановлення зв'язку між соціальною допомогою та бажанням шукати роботу або проходити професійну підготовку відповідає Європейській соціальній хартії, оскільки такі умови є розумними та відповідають поставленій меті, тобто пошуку довгострокового вирішення труднощів особи (*Conclusions XIV-1 (1998), Statement of Interpretation on Article 13§1; Conclusions 2006; 2009 Estonia*).

Зменшення або призупинення виплат соціальної допомоги може відповідати Хартії лише в тому випадку, якщо це не позбавляє відповідну особу засобів до існування (принаймні, екстрена допомога повинна залишатися доступною) (*Conclusions XIV-1 (1998), Statement of Interpretation on Article 13§1; Conclusions 2006; 2009 Estonia*).

Усі несприятливі рішення щодо надання та збереження допомоги мають право бути оскарженими, включаючи рішення про призупинення або зменшення виплат допомоги, наприклад, у разі відмови відповідної особи прийняти пропозицію про роботу або навчання. (*Conclusions XVIII-I (2006), Hungary; Conclusions 2009, Andorra; Conclusions 2006, Estonia*).

Обмеження соціальних виплат у практиці Європейського комітету з соціальних прав – загальні

Соціальна допомога має надаватися доти, доки триває ситуація потреби, і тому не може мати часових рамок (*European Roma Rights Centre (ERRC) v. Bulgaria, Complaint No. 48/2008, decision on the merits of 18 February 2009, §39*).

За умови проходження навчання або прийнятті на роботу (див. вище), право на соціальну допомогу має залежати виключно від критерію потреби, **а наявність достатніх ресурсів має бути єдиним критерієм**, за яким у наданні допомоги може бути відмовлено, її може бути призупинено або скорочено (Conclusions XVIII-1 (2006), Spain).

Обмеження соціальних виплат у практиці ЄСПЛ – широкі межі розсуду

Суд, як правило, допускає **широкі межі розсуду**, коли йдеться про загальні заходи економічної чи соціальної стратегії (*Luczak v. Poland*, 2007, § 48; *Andrejeva v. Latvia [GC]*, 2009, § 83). Завдяки безпосередньому знанню свого суспільства та його потреб, **національні органи влади**, в принципі, мають кращі можливості, ніж міжнародний суддя, оцінити, що є в суспільних інтересах з соціальних чи економічних міркувань, і Суд, як правило, **поважатиме політичний вибір законодавця**, якщо він не є «**очевидно необґрунтованим**» (*Stec and Others v. the United Kingdom [GC]*, 2006, § 52; *Carson and Others v. the United Kingdom, [GC]*, 2010, § 61). Дійсно, Суд наголошував, що системи соціального забезпечення за своєю суттю мають національний характер (*Carson and Others v. the United Kingdom, [GC]*, 2010, § 85; *X and Others v. Ireland*, 2023, §§ 97 and 9826).

Це особливо актуально **в контексті розподілу обмежених державних ресурсів** (*Hudorovič and Others v. Slovenia*, 2020, § 141; *Šaltinytė v. Lithuania*, 2021, §§ 64 and 77). Суд також постановив, що **межі розсуду в житлових питаннях є вужчими**, коли йдеться про права, гарантовані статтею 8, порівняно з правами, передбаченими статтею 1 Протоколу № 1 до Конвенції, враховуючи центральне значення статті 8 Конвенції для ідентичності, самовизначення, фізичної та моральної цілісності особи, а також для підтримки стосунків з іншими та стабільного та безпечного місця в громаді (*Andrey Medvedev v. Russia*, 2016, § 53; *Gladysheva v. Russia*, 2011, § 93).

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

Обмеження соціальних виплат у практиці ЄСПЛ – широкі межі розсуду враховуючи ст.14 ЄКПЛ

Хоча межі розсуду в принципі є широкими, Суд наголосив, що **заходи економічної та соціальної політики** все ж **мають реалізовуватись у спосіб, який не порушує заборону дискримінації та відповідає вимозі пропорційності**. У контексті ст.14 у поєднанні зі ст.1 Протоколу № 1 Суд обмежив своє визнання вибору політики законодавця як такої, що не є «очевидно необґрунтованою» лише тими випадками, коли ймовірна різниця у ставленні виникала в результаті перехідного заходу, який був частиною ширшої схеми, спрямованої на усунення нерівності. Позаяк, за межами такого контексту, і особливо коли йдеться про ймовірну дискримінацію за ознакою інвалідності або статі, межа розсуду суттєво звужується, і для виправдання відповідної різниці у ставленні потрібні «дуже вагомні підстави» (*J.D. and A. v. the United Kingdom, 2019, §§ 88-89, 97 and 104*).

Крім того, у своїй практиці Суд наголосив на необхідності врахування державами становища вразливих і соціально незахищених груп, таких як, наприклад, ромське населення, яке може потребувати підтримки для реального користування тими самими правами, що й більшість населення (*Hudorovič and Others v. Slovenia, 2020, § 142*). За таких обставин може виникнути позитивне зобов'язання відповідно до статті 8 Конвенції: полегшити спосіб життя ромів (*Connors v. the United Kingdom, 2004, §§ 84 and 94*).

Обмеження соціальних виплат у практиці ЄСПЛ – ст. 14

...якщо держава створює право на отримання соціальної допомоги, таким чином виходячи за межі своїх зобов'язань за статтею 8, вона не може, застосовуючи це право, вдаватися до дискримінаційних заходів у значенні статті 14 Конвенції (*Beeler v. Switzerland [GC], 2022, §§ 61-62* та посилання, наведені в ньому).

Потрібно навести дуже вагомі підстави для того, щоб різниця в ставленні, що ґрунтується виключно на громадянстві чи статі, вважалася такою, що відповідає Конвенції (*Gaygusuz v. Austria, 1996, § 42; Luczak v. Poland, 2007, § 48; Zeïbek v. Greece, 2009, § 46; P.B. and J.S. v. Austria, 2010, § 38*).

Хоча обґрунтування різниці в ставленні, що базується виключно на громадянстві, вимагає «дуже вагомих причин», що вказує на вузьку межу розсуду, Суд уточнив застосування цього принципу в сфері, де державі надається і повинна надаватися широка свобода дій у формулюванні загальних заходів (зокрема, економічної та соціальної політики). Зокрема, навіть оцінка того, що може становити «дуже вагомі причини» для цілей застосування статті 14, може відрізнитися залежно від контексту та обставин (*Savickis and Others v. Latvia [GC], 2022, § 206*).

Обмеження соціальних виплат у практиці ЄСПЛ – категоризація

Для того щоб будь-яка система соціального забезпечення могла ефективно функціонувати, держава може бути змушена застосовувати широкі категорії для розрізнення між різними групами осіб, які потребують допомоги (*Runkee and White v. the United Kingdom, 2007, § 39*).

Суд визнав законним те, що держави встановлюють критерії, за якими, наприклад, надається соціальне житло у випадках, коли наявних ресурсів недостатньо для задоволення попиту, за умови, що такі критерії не є свавільними або дискримінаційними. Дії держав можуть бути виправданими при розрізненні різних категорій іммігрантів та обмеженні доступу окремих категорій до державних послуг, зокрема до соціального житла (*Bah v. the United Kingdom, 2011, § 49*).

Обмеження соціальних виплат у практиці Європейського комітету з соціальних прав - справи

Легітимні очікування щодо обмеження соціальних виплат: нещодавні рішення ЄСПЛ, перекладені українською мовою:

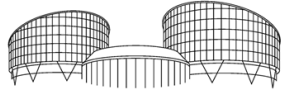
Справа «Valverde Digon проти Іспанії»

Справа «Domenech Aradilla та Rodríguez González проти Іспанії»

Заява Jerzy Denysiuk проти Польщі

Заява Alenka Špoljar та Dječji Vrtić Pčelice проти Хорватії

<https://rm.coe.int/ecthr-judgments-on-social-benefits-ukr-/1680afb1f4>

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Справа «Valverde Digon проти Іспанії»

ФАКТИ: Заявниця звернулася з проханням про призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника невдовзі після смерті свого партнера, з яким у неї була дочка, і хоча вони не були одружені, але проживали разом понад вісім років у регіоні Каталонія. За три дні до смерті партнера вони офіційно зареєстрували цивільне партнерство. Адміністративні органи відхилили заяву заявниці на тій підставі, що вона не виконала вимогу про реєстрацію цивільного партнерства з померлим принаймні за два роки до його смерті – нова вимога, встановлена рішенням Конституційного Суду за три місяці до смерті її партнера.

РІШЕННЯ: Суть заяви полягає в тому, що у випадку смерті її партнера вона відповідала вимогам щодо отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника до рішення Конституційного Суду, коли її партнер ще був живий; і що встановлення Конституційним Судом більш суворої формальної вимоги без будь-яких належних перехідних положень було непропорційним з огляду на всі обставини справи.

Equal Rights Trust проти Болгарії, Заява № 121/2016

ФАКТИ: Закон про сімейні допомоги на дітей зі змінами від 28 липня 2015 року передбачає:

- щомісячні сімейні допомоги можуть виплачуватися **лише у натуральній формі**, а не у грошовій, **якщо батько або мати**, який має на них право, **є неповнолітніми**;
- **виплата** щомісячних сімейних допомог **призупиняється або припиняється**, коли дитина **перестає відвідувати школу**, і надалі не здійснюється мінімально **протягом одного року**, навіть якщо дитина повертається до школи;
- **виплата** щомісячних сімейних допомог **припиняється**, коли дитина **сама стає батьком/матір'ю**.

РІШЕННЯ: Щодо обов'язкової виплати сімейних допомог у натуральній формі для осіб віком до 18 років — **існує різниця у ставленні**, яка вводить окремий режим виплат у натуральній формі для матерів віком до 18 років, на відміну від інших батьків. **Однак ця різниця ґрунтується на об'єктивних відмінностях між двома групами: неповнолітніми матерями та повнолітніми, і не є дискримінаційною, оскільки** допомога у натуральній формі **має еквівалентну цінність** порівняно з грошовою виплатою. Відтак, порушення статті 16 Хартії не встановлено, дискримінації немає.

Equal Rights Trust проти Болгарії, Заява № 121/2016

Щодо призупинення або скасування виплат сімейних допомог, коли дитина припиняє відвідувати школу:

цей захід є обмеженням реалізації права, закріпленого в статті 16 Хартії. Тому Європейський комітет із соціальних прав має встановити: 1) чи **передбачений** такий захід **законом**; 2) чи переслідує він **законну мету**; 3) чи є він **необхідним у демократичному суспільстві**.

Оскаржуваний захід передбачено законом, точніше, статтями 7(11).2 та 3 Закону про захист прав дітей та молоді (FACA). У ст.7(11).2 встановлено, що припинення виплати сімейних допомог у разі прогулів відбудеться після переривання допомоги протягом 3 місяців поспіль або протягом 6 місяців протягом одного навчального року.

Призупинення або скасування виплати сімейних допомог, коли дитина припиняє відвідувати школу, може переслідувати **законну мету, що полягає у зменшенні прогулів та підтримці повернення учнів до школи**, метою якої є **гарантування** прав і свобод інших осіб, а в цьому випадку — **права дітей на освіту**. У цьому випадку держави-учасниці мають межі розсуду під час розробки та впровадження таких заходів.

Щодо пропорційності заходу, то в цьому випадку призупинення та можливе припинення на один рік за певних умов виплати сімейних допомог **має каральний характер**, може зробити відповідну сім'ю **більш вразливою у економічному та соціальному плані**, тим самим ускладнюючи створення необхідних умов для повноцінного розвитку сім'ї (як того вимагає стаття 16 Хартії).

Соціальна вразливість, яка пов'язана з нездатністю виконувати батьківські обов'язки, часто йде пліч-о-пліч зі збільшенням економічних труднощів (*Європейський комітет з пріоритетних дій вдома для дитини та сім'ї (EUROCEF) проти Франції, скарга № 82/2012, рішення про прийнятність та суть справи від 19 березня 2013 року, §41*).

Комітет уже розглядав це рішення, в якому вважав, що заходи, які були менш обмежувальні, ніж ті, що запропоновані в Болгарії для боротьби з прогулами, не були пропорційними та порушували Хартію (*EUROCEF проти Франції, там само*). Отже, такі заходи є **непропорційними**. Відповідно, Комітет постановив, що мало місце порушення статті 16 Хартії.

Equal Rights Trust проти Болгарії, Заява № 121/2016

Щодо припинення виплати сімейних допомог, коли дитина сама стає батьком/матір'ю:

Заходи, запроваджені Законом про захист прав дитини (FACA), що полягають у припиненні виплати сімейних допомог, коли неповнолітній стає батьком/матір'ю, безпосередньо **не пов'язані зі зміною цивільного стану неповнолітньої особи**. Більше того, припинення **не ґрунтується на зміні доходів сім'ї, факті спільного проживання чи необхідності виховувати дитину в сімейному середовищі**, а виключно на тому, чи стає неповнолітня особа батьком/матір'ю.

У цій скарзі питання, що подане на розгляд Комітету, полягає в тому, **чи можуть батьки неповнолітніх, чиї діти самі стали батьками, бути позбавленими права на отримання сімейної допомоги**. Йдеться про оцінку, чи передбачено таке обмеження законом, чи воно переслідує одну з легітимних цілей, визначених у статті 16 Хартії, та чи є воно необхідним у демократичному суспільстві.

Оспорюваний захід чітко передбачений законом, а саме статтею 7(11).3 Закону FACA.

Щодо обґрунтування цього заходу, то ні з законодавства, ні з заяв Уряду у цій справі не впливає, що він переслідує будь-яку з легітимних цілей, передбачених Хартією. Згідно з цим заходом, **неповнолітні батьки перестають вважатися неповнолітніми**. Отже, **припинення виплати сімейних допомог є невиправданим**.

Дякую за Вашу увагу!

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE